

Styrdokument

Bolagspolicy för Ulricehamns kommun och dess bolag

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande
Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera
Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar
Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar
Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Ägarroll	5
3.1	Kommunfullmäktige	5
3.2	Kommunstyrelsen	6
3.3	Moderbolaget Ulricehamns Stadshus AB	6
3.4	Moderbolagets styrelse	6
3.5	Moderbolagets ansvar för beredning av ärenden inom koncernen	6
3.6	Bolagsstämman	7
4	Formella styrdokument	7
4.1	Bolagsordning	7
4.2	Ägardirektiv	7
4.3	Informell styrning genom ägardialog	8
5	Styrelsearbetet	8
5.1	Val av styrelse	8
5.2	Anställningsvillkor för ledning i kommunägdablag	9
5.3	Arvode och ersättningar	9
5.4	Finansiell rapportering	9
5.5	Intern kontroll	9
6	Kommunstyrelsens insyn och information	10
7	Utdelning och koncernbidrag	10
8	Polycys och planer	10
8.1	Upphandling	11
9	Arkiv	11
10	Extraordinär händelse och höjd beredskap	11
11	Tvister	11

1 Bakgrund

Delar av kommunens verksamhet drivs i aktiebolagsform. Det är därför naturligt att kommunens bolagsverksamhet samordnas med kommunens övriga verksamhet som en kommunkoncern. Kommunens bolag lyder under samma lagar som privatägda bolag och måste dessutom anpassa verksamheten efter kommunallagen. Kommunallagen ställer bland annat krav på inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i bolagsform.

Utgångspunkter och principer för bolagen inom koncernen Ulricehamns Stadshus AB ska vara att kommunala bolag är en alternativ form att tillhandahålla de egna kommuninvånarna service och tjänster och att därför samma principer som för annan kommunal verksamhet ska gälla om inte annat särskilt beslutas eller följer av särskild lagstiftning dvs.

- *lokaliseringsprincipen*
- *självkostnadsprincipen*
- *likställighetsprincipen*

De kommunalt ägda bolagen representerar även stora tillgångar som kommunfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för, vilket kräver en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning. Ansvaret för denna löpande uppsikt över bolagen åvilar kommunstyrelsen enligt 6 kap. 9 – 10 §§ kommunallagen (2017:725). Det är också viktigt att skapa likartade och goda förutsättningar för de verksamheter som Ulricehamns kommun äger och förvaltar oavsett den juridiska formen.

I 10 kap. 1-3 §§ kommunallagen anges förutsättningarna för att överlämna kommunala angelägenheter till ett aktiebolag. Bestämmelsen innebär att den verksamhet som överlämnas till bolaget ska falla inom den kommunala kompetensen. Bolagen ska följa de kommunalrättsliga principerna som anges i bolagsordning och ägardirektiv. Genom att använda och utveckla de formella styrinstrumenten, såsom bland annat bolagspolicy och ägardirektiv, i dialog med bolagens ledning, kan grunden läggas för en helhetssyn inom kommunkoncernen som gör det möjligt att styra och följa upp att verksamheten i bolagen utvecklas i önskad riktning.

För delägda bolag gäller enligt 10 kap. 4 § kommunallagen att kraven ska tillämpas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till ägarförhållandena, aktieägaravtal och andra avtal, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

2 Syfte

Bolagspolicyen beskriver de gemensamma förutsättningar som bolagen har att följa samt principer för ansvarsfördelning och befogenheter när kommunen äger bolag med bestämmande inflytande. Syftet med bolagspolicyen är dels att förtydliga det gemensamma regelverket för att utveckla den kommunala verksamheten och att fastslå rollfördelningen mellan kommunen som ägare och bolagen, utifrån aktiebolagslagen och kommunallagen,

dels att tydliggöra styrelsens roll och ansvar i bolagen. Dokumentet ska tillsammans med övriga styrdokument vara ett verktyg för värdeskapande ägarstyrning av kommunens bolag.

Syftet är också att i så hög grad som möjligt utveckla gemensamma förhållningssätt och en gemensam kultur. Dokumentet är bindande och ska i likhet med styrdokumenterna bolagsordning och ägardirektiv antas på bolagens bolagsstämma.

3 Ägarroll

3.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ och har därigenom det yttersta ansvaret för kommunens bolag.

Kommunfullmäktige ska enligt kommunallagen 10 kap. 1–3 §§

- fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten
- se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen
- utse samtliga styrelseledamöter
- ta ställning innan sådana beslut i verksamheten fattas som är av principiellt slag eller av större vikt
- utse minst en lekmannarevisor, och
- se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

Kommunen som ägare utövar således formellt sin roll gentemot bolagen genom att

- fastställa bolagsordningar
- formulera direktiv
- utse styrelser samt ordförande och vice ordförande
- utse lekmannarevisorer
- utser och lämnar instruktioner för kommunens ombud via bolagsstämmor
- fullmäktige ska ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas av bolaget
- fullmäktiges ledamöter har rätt att ställa fråga till ordförande i kommunalt bolag.

Därutöver har kommunen fastställt övergripande direktiv och riktlinjer som gäller generellt för kommunens verksamheter. Bolagen ska känna till dessa samt verka för att intentionerna i dessa i tillämpliga delar följs och inarbetas i bolagens egna direktiv och riktlinjer.

Kommunfullmäktige utser ombud för kommunens aktier i moderbolaget och kommunfullmäktiges ordförande lämnar instruktion till hur ombudet ska rösta på bolagsstämman.

3.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens roll är enligt 6 kap. kommunallagen att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt att ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs av kommunens bolag och göra en årlig bedömning av bolagens verksamhet utifrån det kommunala ändamålet och de befogenheter som anges i bolagsordningen. Detta sker i samband med att bolagens årsredovisningar presenteras och bedömningen ska rapporteras till kommunfullmäktige i form av en sammanställd redovisning över hela kommunkoncernens verksamhet.

Kommunstyrelsen lämnar information och uppdrag till moderbolagets styrelse och VD.

3.3 Moderbolaget Ulricehamns Stadshus AB

Genom en bolagskoncern med ett moderbolag blir det en mer aktiv ägarstyrning genom moderbolaget. Moderbolaget utgör en legal plattform i syfte att åstadkomma bättre verksamhetssamordning och ekonomiska fördelar av den totala kommunala organisationen.

Styrelsen för moderbolaget utser ombud för kommunens aktier i dotterbolagen i Ulricehamns Stadshus AB-koncernen samt kommunens övriga delägda bolag och lämnar instruktion till hur ombuden ska rösta på bolagsstämma.

3.4 Moderbolagets styrelse

Förutom rollen som aktiv koncernstyrelse har moderbolagets styrelse uppgiften att vara samordnare av dotterbolagens mål och verksamhet i förhållande till den övriga kommunala koncernen. Moderbolagets styrelse är den viktigaste länken i styrprocessen mellan kommunen och bolagskoncernen. Det är genom dess agerande som kommunens planer och ambitioner kan konkretiseras i bolagssfären.

Moderbolagets styrelse tar emot beslut från ägaren via bolagsstämman och i frågor som reglerats via direktiv, direkt från kommunstyrelsen.

Moderbolagets styrelse kommunicerar med kommunstyrelsen och dotterbolagens styrelser med VD och via VD med bolagsorganisationen i övrigt.

3.5 Moderbolagets ansvar för beredning av ärenden inom koncernen

Styrelsen i Ulricehamns Stadshus AB bereder följande ärenden till kommunfullmäktige och kommunstyrelse

- bolagsordning för helägda bolag i Ulricehamns Stadshus AB-koncernen
- ägardirektiv för dotterbolag i Ulricehamns Stadshus AB-koncernen
- frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som kommunfullmäktige har att ta ställning till

- underlag till kommunstyrelsens årliga bedömning av bolagens verksamhet.

3.6 Bolagsstämman

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ och det är på stämman som ägaren utövar sitt rättsliga inflytande över bolaget enligt aktiebolagslagen. Detta innebär att tillämpliga styrdokument som kommunfullmäktige beslutat om, exempelvis bolagsordning, ägardirektiv och bolagspolicy, ska antas på bolagsstämman för att bli rättsligt bindande för bolaget.

Årsstämman ska fastställa årsredovisningen (samt i tillämpliga fall koncernredovisningen) och besluta om hur bolagets vinst/förlust ska disponeras. Årsstämman ska även pröva frågan om ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören. Stämмоombudet har till uppgift att företräda ägarens aktier på stämman.

4 Formella styrdokument

4.1 Bolagsordning

Bolagsordningen är ett obligatoriskt dokument styrt av aktiebolagslagen. I bolagsordningen anges det kommunala ändamålet med verksamheten och de befogenheter som gäller vid uppdragets utförande. Det ska även anges att kommunfullmäktige ska få ta ställning innan bolaget fattar beslut som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt och att verksamheten bedrivs åt ägaren/i ägarens ställe inom ramen för Ulricehamns kommuns kompetens. Bolagsordningen får inte ändras utan kommunfullmäktiges godkännande.

4.2 Ägardirektiv

Ägardirektivet är ett ensidigt riktat direktiv till bolaget från kommunfullmäktige om krav och förväntningar på bolaget. Ägardirektiv anger riktning och ramar för bolaget, med utgångspunkt i det kommunala ändamålet, kommunens vision och värdegrund samt uppdraget enligt planeringsdirektiv med budget. Ägardirektiv ska upprättas i samråd med bolagets ledning, beslutas på bolagsstämman och blir därigenom bindande för bolaget och dess ledning.

Bolagspolicy och ägardirektiv som är antagna av kommunfullmäktige överlämnas via ombud till bolagsstämman. Ägardirektiven, som är individuella, anger riktning, ramar och mål för det specifika bolaget med utgångspunkt för det kommunala ändamålet. Syftet med ägardirektiven är att ge övergripande strategiska riktlinjer till bolagets ledning. Ägardirektiven är strukturerade på likartat sätt för samtliga bolag.

Uppföljning av ägardirektiven innebär att bolaget i sin förvaltningsberättelse ska redogöra för hur bolaget utvecklas i förhållande till ägarens intentioner.

Varje bolag ska i sina ägardirektiv ha en konkret beskrivning av ändamålet i bolagsordningen. Detta innebär en formulering av vilka motiv kommunen har som ägare för att bedriva verksamheten, vilka särskilda uppgifter/mål bolaget har att lösa och vilka restriktioner i verksamheten som ägaren vill ange.

Ägardirektiven ska vara enkla och tydliga. Viktiga inslag i ägarstyrningen är ett aktivt styrelsearbete och förtroende mellan ägaren och av denne utsedda styrelsen. Ägardirektiven för respektive bolag antas av kommunfullmäktige och fastställs därefter på extra eller ordinarie bolagsstämma. Kommunstyrelsen svarar för att direktiv och bolagspolicy är aktuella och föreslår eventuella förändringar för beslut i kommunfullmäktige. Översyn av ägardirektiven ska ske regelbundet, dock senast inför varje ny mandatperiod.

Som moderbolag i aktiebolagsrättslig koncern svarar bolaget för att direktiv som gäller moderbolag även gäller för dotterbolag.

4.3 Informell styrning genom ägardialog

Kommunens informella styrning av bolagen sker genom ägardialoger mellan Ulricehamns Stadshus AB och respektive dotterbolaget på det sätt som är bäst utifrån aktuell situation. Ägardialog kan ske i samband med Ulricehamns Stadshus AB:s styrelsemöten eller på annat sätt vid behov.

Efter att kommunfullmäktige har fattat beslut om budget för nästkommande år sammankallar Ulricehamns Stadshus AB:s ordförande dotterbolagens ordförande, vice ordförande och VD för samråd kring de beslutade uppdragen och ramarna för bolagens verksamhet. Vid det mötet deltar även vice ordförande och VD för Ulricehamns Stadshus AB.

Löpande under året sker koncernledningsmöten där VD för Ulricehamns Stadshus AB sammankallar dotterbolagens VD för samråd.

5 Styrelsearbetet

5.1 Val av styrelse

Det är ägarens ansvar att tillsätta en styrelse med förutsättningar att rätt tillvarata bolagets och ägarens intressen samt att ge styrelsen mandat att aktivt verka inom givna ramar. Kommunfullmäktige kan välja mellan en styrelse med representanter från de politiska partierna eller en styrelse med såväl ledamöter som representerar politiska partier som ledamöter som ytterligare tillför branschkompetens eller annan fackkompetens.

Styrelserna i bolagen ska upprätta en arbetsordning för sitt arbete. Häri innefattas roll- och ansvarsfördelning mellan styrelse och verkställande direktör samt arbetsformer för styrelsen.

Styrelsen ska utforma en särskild VD-instruktion. I arbetsordningen för styrelsen ingår även att utforma ett årligt program för styrelsearbetet.

5.2 Anställningsvillkor för ledning i kommunägda bolag

Alla frågor som rör verkställande direktörens anställningsförhållande beslutas av styrelsen. För dotterbolagens styrelser gäller att samråd sker med moderbolagets ledning vid rekrytering och upphörande av anställning av verkställande direktör. Styrelsen ska även samråda med moderbolagets ledning avseende anställnings- och lönevillkor för verkställande direktör.

5.3 Arvode och ersättningar

Kommunfullmäktige fastställer grunder för arvode och andra ersättningar som ska utgå till styrelseledamöter ersättare samt de lekmannarevisorer som utses av kommunfullmäktige. Dessa fastställs på årsstämman.

5.4 Finansiell rapportering

Styrelsen ska i sin planering beakta kommunens tidplan för rapportering av bokslut, delårsrapport och övrig information som ska lämnas till ägaren.

Styrelsen ansvarar för att den finansiella rapporteringen är klar och tydlig, följer gällande regelverk och ger en rättvisande bild av bolagets ekonomiska läge och möjligheter. Bolagets finansiella rapportering ska vara i överensstämmelse med god redovisningssed.

5.5 Intern kontroll

Styrelsen ska årligen, i årsredovisningen, lämna en sammanställning till kommunstyrelsen med följande innehåll

- beskrivning av det kommunala ändamålet med verksamheten (framgår av bolagsordning och ägardirektiv) och redogöra för hur väl verksamheten har överensstämt med det kommunala ändamålet under året
- hur bolagets risker bedömts och följts upp
- viktiga händelser under året
- ekonomiskt resultat
- måluppfyllelse
- de närmaste årens utmaningar för bolaget
- hur bolaget gett allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnats över till privata utförare.

6 Kommunstyrelsens insyn och information

Bolagens verksamhet står under uppsikt av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har rätt att själv eller genom därtill utsedda personer när som helst ta del av bolagets räkenskaper och övriga handlingar och att även i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet.

På begäran ska kommunstyrelsen informeras om och tillställas handlingar rörande bolagens verksamheter, om handlingarna inte är av en sådan beskaffenhet att bolagen på grund av reglerna om offentlighet och sekretess inte kan lämna ut dem. Information och handlingar går via moderbolaget Ulricehamns Stadshus AB enligt rådande koncernorganisation.

7 Utdelning och koncernbidrag

Kommunen får inte något koncernbidrag från de rörelsedrivande bolagen. Dessa lämnar i stället sådant bidrag eller utdelning till Ulricehamns Stadshus AB.

Styrelsen för Ulricehamns Stadshus AB föreslår nivå på koncernbidrag eller utdelning från de rörelsedrivande bolagen och koncernerna inom Ulricehamns Stadshus AB samt beslutar om skattemässiga dispositioner mellan bolagen inom bolagskoncernen.

8 Polycys och planer

Bolagen ska följa av kommunfullmäktige utfärdade polycys, riktlinjer och uppdrag som antas i samband med budget. Bolagen ska även följa av Ulricehamns Stadshus AB utfärdade riktlinjer, rutiner samt anvisningar och instruktioner.

Kommunfullmäktige har fastställt finanspolicy för kommunen och kommunens bolag. Där anges att finansieringsfrågor ska samordnas inom koncernen och att bolagets penningflöde ska samordnas med kommunens internbank.

Bolaget ska följa kommunfullmäktiges fastställda riktlinjer för ekonomisk styrning.

Finansieringsfrågor ska samordnas inom koncernen.

Riktlinjer mot mutor och korruption för anställda och förtroendevalda gäller i sin helhet samtliga bolag, alternativt att bolagens fastställda policy är inom ramen för kommunens riktlinjer.

8.1 Upphandling

I den mån detta låter sig göras ska bolaget medverka i samordning av kommunens och övriga kommunägda företags upphandling. Bolaget ska följa de riktlinjer för upphandling som kommunfullmäktige fastställt.

9 Arkiv

Bolagen ska i sin verksamhet tillämpa kommunens arkivreglemente.

Tryckfrihetsförordningens (1949:105) bestämmelser om rätt att ta del av handlingar hos myndighet gäller i tillämpliga delar också handlingar hos bolaget. Bolaget jämföras med myndighet när det gäller tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

10 Extraordinär händelse och höjd beredskap

Enligt lag om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner, har krisledningsnämnden rätt att överta hela eller delar av verksamhetsområden i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. I tillämpliga delar ska denna möjlighet till övertagande också gälla för bolagen.

11 Tvister

Varje bolag ska vid kommuninterna avtal undvika skiljedoms klausuler. Vid tvister mellan kommunen och kommunalt bolag eller mellan de kommunala bolagen inbördes, ska parterna genom inbördes förhandlingar söka träffa överenskommelse. Om samförstånd inte uppnås, rekommenderas parterna utan onödigt dröjsmål hänskjuta frågan till kommunstyrelsen för särskilt förlikningsförfarande.